

6. Перерва П. Г., Марчук Л. С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
7. Перерва П. Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові // НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків: НТУ „ХПІ”. – 2018. – № 37(1313). – С. 27-32 .
8. Перерва П. Г., Нагі С., Кобелева Т. О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
9. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політика на підприємствах туристичної індустрії / П.Г.Перерва [та ін.] // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки): зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.
10. Перерва П.Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т.А. Комплаєнс программа промислового підприємства [учебник].– Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. – 689 с.
11. Перерва П. Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 45 (1266). – С. 51-55.
12. Кобелева Т. О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки).– Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 121-127.
13. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M. Veres Somosi. – Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. – 689 p.
14. Pererva P.G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
15. Кобелева Т. О., Перерва П.Г. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства // Вісник НТУ «ХПІ» (економічні науки).– Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 70-74.
16. Кобелева Т. О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства // Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки). – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 48 (1324). – С. 46-52.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ

Дубницький В. І., д-р екон. наук, Науменко Н. Ю., канд. техн. наук, Овчаренко О. В., здобувач ДВНЗ “Український державний хіміко-технологічний університет”, м. Дніпро

Методологія трансформаційних процесів, що відбуваються в Україні, свідчить про наявність динамічних процесів у всіх сферах вітчизняної економіки, і, в першу чергу, у регіональних господарських комплексах. Процеси реформування як національної, так і регіональної економіки відбуваються протягом тривалого часу, проте, формування нової системи економічних відносин, що базується на ринкових засадах, ще не закінчено. Більш того, трансформаційні процеси призвели до суттєвих структурних перекосів як у більшості галузей національного і регіонального господарства, так і в більшості

інфраструктурних комплексів регіонів, що призвело до різкого зниження їх ефективності.

Але, не дивлячись на значну кількість наукових публікацій з проблем реструктуризації господарських систем регіонів, вкрай необхідне встановлення основних напрямків розвитку регіональних соціально-економічних систем з метою їх інноваційного оновлення та розбудови на якісно новому рівні господарських формувань як традиційних, так новітніх за напрямками та функціональною приналежністю регіональної економіки.

Узагальнення підходів сприяло формулюванню базового визначення: економічна безпека – це такий стан економічної системи, при якому забезпечується її захист від впливу негативних чинників, знижуючи ймовірність нанесення їх шкоди. Дане визначення верифіковане за допомогою формулювання аксіом і доказу лем.

Стосовно конкретних об'єктів зміст економічної безпеки необхідно розширювати і уточнювати, враховуючи відповідну специфіку рівня економіки і управління. Крім того, визначення економічної безпеки для цілей управління повинно бути динамічним і адекватно трансформуватися зі зміною економічних і соціальних умов територіальної організації суспільства, залишаючись при цьому в межах базового визначення.

В сучасних наукових дослідженнях розвитку соціально-економічних систем регіонів все більше уваги приділяється пошуку нових концепцій, які здатні запропонувати методологічній інструментарій для забезпечення економічного росту та задоволення інтересів соціуму територіальних утворень України. Системна криза охопила всі рівні управління й елементи (компоненти) соціально-економічних систем, періодично переходячи з активних фаз в пасивні, впливають на стан і можливість розвитку регіонів країни.

Конфлікт інтересів проявляється всередині регіонів, між регіонами, знижуючи потенціал стійкості, рівень стабільності та безпеки соціально-економічних систем територіальних утворень України. Аналіз регіональної економічної динаміки показав, що теоретично обґрунтовані висновки економічної науки не завжди адекватні вітчизняній специфіці розвитку економічних відносин і мають суттєві обмеження щодо практичного застосування в українських умовах.

Назріла необхідність пошуку нових моделей, що базуються на балансі інтересів суб'єктів різних рівнів управління країною і передбачають на цій основі створення умов для розвитку регіональних соціально-економічних і функціонально-економічних систем.

Зміна зовнішніх умов господарювання одночасно розширює як можливість розвитку регіонів і їх територій, так і спектр негативних впливів, які запобігають такому розвитку. Потенціальні вигоди та загрози для регіонів залежать від здатності соціально-економічних систем протидіяти негативним впливам, відвертати нанесення їм збитків, що потребує проведення на регулярній умові моніторингу факторів і трансформації негативних впливів.

Науковим внеском в розв'язок проблеми соціально-економічного розвитку регіону – через виявлення причинно-наслідкових зв'язків між негативними

факторами, рівнем економічної безпеки і станом соціально-економічної системи регіону — може стати розвиток теорії економічної безпеки регіону (ЕБР) і включення її методичного інструментарію в механізм управління регіонами України.

Безпека системи — це захищеність життєво важливих інтересів і потреб системи від широкого спектра зовнішніх і внутрішніх загроз, різних за своєю природою (політичних, військових, економічних, інформаційних, екологічних та ін.). Під життєво важливими потребами розуміють сукупність потреб, задоволення яких надійно забезпечить існування і можливості прогресивного розвитку соціального організму, наприклад, громадян, підприємств, регіонів, країн.

Безпека держави визначається наявністю ефективного механізму управління і координації діяльності соціально-економічних інститутів, а також дієвих механізмів їх захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Безпека суспільства передбачає наявність суспільних інститутів, норм, розвинених форм суспільної свідомості, що дозволяють реалізувати права і свободи всіх груп населення.

Безпека особистості полягає у формуванні комплексу правових і моральних норм громадських інститутів і організацій, які дозволили б їй розвивати і реалізовувати соціально значущі здібності і потреби, не відчуваючи протидії держави і суспільства.

Таким чином, у загальному розумінні безпека — це низький рівень загроз, які можуть перешкоджати стійкому функціонуванню певного суб'єкта.

З точки зору системного підходу, безпеку можна визначити як властивість системи, що забезпечує її стійке і стабільне функціонування і розвиток в умовах виникнення різних видів загроз зовнішнього і внутрішнього роду. Тобто це така властивість системи, що дозволяє звести до мінімуму, а в кращому випадку і повністю позбутися негативного впливу дестабілізуючих факторів різної природи.

З кібернетичної точки зору безпека трактується наступним чином: це кількісна та якісна характеристика властивостей системи щодо її здатності до самовиживання і розвитку в умовах виникнення зовнішньої і внутрішньої загрози, тобто дестабілізуючої дії непередбачуваних і важко прогнозованих зовнішніх і внутрішніх факторів. Таким чином, для визначення рівня безпеки потрібна оцінка стану системи і якісних властивостей (таких, як стійкість, надійність, перешкодозахищеність, керованість, самоорганізація, живучість, досяжність, здійсненність і т.д.). Наявність або відсутність тих чи інших якісних властивостей системи свідчить про принципову можливість її дії. Наприклад, якщо система задовольняє певним оптимізаційним критеріям, але не є стійкою, то така система не є працездатною.

Стійкість відбиває здатність системи ефективно протидіяти внутрішнім і зовнішнім навантаженням, здатність адекватно і швидко змінювати свою внутрішню структуру згідно мінливих умов. Чим стійкіше система до негативних агресивних дій, тим більше життєздатною вона є.

Використання комплексу ідей, пов'язаних з поняттям стійкості, має на увазі вивчення системи з позиції можливої її рівноваги, тобто змінюється вона, будучи підданим будь-яким перетворенням (в даному випадку — загрозам і дестабілізуючим впливам). Якщо відомі стан і можливі збурення, то аналізується, чи здатна система після зсуву повернутися в свою вихідну область. І якщо система неперервна, то розглядається, чи є вона стійкою проти всіх збурень всередині певної області значень. Стійкість визначає сталість системи, в умовах стохастичного впливу зовнішніх факторів (збурень або загроз). Стабільність в цьому випадку передбачає не стільки інертність і нечутливість системи до зовнішніх загроз, скільки гнучке її реагування на зміну зовнішніх і внутрішніх умов функціонування системи, з метою забезпечення стабільності її соціально-економічного становища.

Список літератури:

1. Dubnytsky V., Naumenko N., Ovcharenko O., Nesterenko I. Feature of ensuring in formation security of regions: aspects of modeling and risk assessment // Management of innovative development the economic entities: collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi, I. Brithenkoin. 2 Vol. Higher School of Social and Economic. Przeworsk: Wydawnictwo i Drukarnia NOVA SANDEC, 2018. Vol.2. pp.10-33.

2. Третяк В. В., Гордієнко Т. М. Економічна безпека: сутність та умови формування // Економіка та держава, 2010. – № 1. – С. 6-8.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Завадських Г. М., канд. екон. наук, доцент Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

Місце і роль малого бізнесу в національній економіці проявляється у властивих йому функціях. Розвиток ринкових стосунків у будь-якому секторі економіки створює певні соціально-економічні передумови для формування і розвитку конкурентної діяльності господарюючих суб'єктів малого підприємництва України. Для того, щоб підприємства ставали конкурентоспроможними, вони повинні розвивати і нарощувати конкурентоспроможний потенціал, що дозволяє швидко адаптуватися до ринкових умов.

Проблеми функціонування суб'єктів малого бізнесу, систем їхнього обліку й звітності досліджуються такими вченими, як: Л. Бабич, М. Бондар, А. Василенко, В. Кравченко, М. Крупка, В. Литвиненко, О. Лобанов, В. Люткевич, В. Крячко, Н. Малюга, В. Сопко, В. Шелудько та ін.

Водночас нові процеси у становленні ринкової економіки в Україні, розвиток конкуренції, зміни в законодавстві постійно створюють для малих підприємців нові перешкоди в їхній діяльності. Тому потрібне є обґрунтування напрямів і передумов формування сприятливих соціально-економічних та